

Nagysándor József

***Császári és királyi kapitány, főszázados – Honvéd tábornok
a magyar fősereg „összes lovasságának főparancsnoka”***

***Nagyvárad, 1803. augusztus 19. vagy 1804. október 17. – Arad, 1849.
október 6.
Élt: 45 évet***

*„E hó 14-ről kelt(...) jelentéséből örömmel olvasta a bizottmány alezredes úrnak
a fellázadt kisbecskereki lakosokoni győzelmét, seregének vitézségét s lelkesültségét,
s én kedves kötelességemnek ismerem alezredes úrnak, mint e sereg vezérének a haza
nevében köszönetet nyilvánítani, s arra kérni, hogy ezt rendelkezése alatt álló sereggel
is tudatva, őket továbbra is a haza védelmére s eréllyel s sikerrel vezérelni iparkojék”
/Kossuth Lajos/*

*Szülővárosa Nagyvárad,
'hol a Sebes-Körös árad.
Bihar vármegye székhelye,
László királynak nyughelye.*

*Időpontján vitatkoznak,
két forrásra hivatkoznak.
A lényeg, hogy megszületett,
s magyar Honba megérkezett.*

Büszke reá Hungária,

*Ő az egyik neves fia.
Szent László a védőszentje,
tőle ered értékrendje.*

*Várad magyar, ízig-vérig,
napjainkig fogy és vérzik.
Talán egyszer újra éled,
s mély álmából majd felébred.*

*József apja ügyvéd, nemes,
szegény, szerény, becsületes.
Példaadó szorgos polgár,
a közjóért él és szolgál.*

*Édesanyja, s hét testvére,
figyelnek az életére.
Szeretetben nevelkedik,
értékekben emelkedik.*

*Pesten főiskolát végez,
testet-lelket épít, s vértéz.
Katolikus a vallása,
vonzza sereg, hadipálya.*

*A császári hadseregben,
mélyül el a részletekben.
Tüzérezredben hadapród,
szívóssága erős, tartós.*

*Húszévesen nyalka hadnagy,
s lóra egyre gyakran pattan.
Helye már a huszárezred,
ahol hosszú távra tervez.*

*Nyalka legény, szép szál, magas.
hajthatatlan, kissé nyakas.
Arca csontos és hosszúkás,
rajta halvány szomorúság.*

*Haja oldalra fésülve,
barna bőre naptól sülve.
Orra alatt lóg bajusza,
testén feszít szép díszruha.*

*

*Az ötödik, s a második
ezredekben okosodik.
Példás, szorgos kitartása,
s követendő helytállása.*

*Kiss Ernő a parancsnoka,
aki kiváló koponya.
Vécsey is velük szolgál,
beszédükhöz nem kell tolmács.*

*A hatalom figyel, s éber,
hivatalos nyelv a német.
Ám a nóta nyelve magyar,
melynek daltárháza pazar!*

*Húsz évig van szolgálatban,
huszárezredben, csapatban.
Lovasbalesetben sérül,
lába törik, sebe mélyül.*

*Aztán nyugdíjazzák csendben,
szívverése sincsen rendben!
Zombolyára telepedik,
erősödik, s elmélkedik.*

*

„Tavaszi szél vizet áraszt,
minden madár társat választ.”
Friss szellő kél nyugat felől,
s fut az árnyék a fény elől.
Majd kondulnak vészharangok,
és jelzik az égi hangok
a közelgő veszedelmet,
fokozván a balsejtelmet.

Jelentkezik a seregbe,
s lova hátán a nyeregbe’.
Honvéd nemzetőrként szolgál.
Vágtat, üget vagy poroszkál.

Húsvéthétfőn Nagykikindán,
a szerb vihart csillapítván
méltó elismerést szerez.
Intézkedése szélesebb.

Júniusban őrnagy Pesten,
feladata szabott, testes.
S alakul a nemzetőrség,
nyomasztja a felelősség.

Szúr a szíve, fáj mellkasa,
szóban nyílik a panasza.
S elküldik Mezőhegyesre,
szakértőnek méntelepre.

Ez számára egy jó állás,
testi létére nagy áldás!
Szereti a tenyészlovat,
foglalkozik velük sokat.

*A kincstári ménes híres,
a birtokkép csinos, színes.
Van sok-sok mén, s még több kanca,
a tenyésztés komoly szakma!*

*Lovak színe zömmel sárga,
kitartóak, ha jó vágta.
Gidrán fajta, egyiptomi,
nemesített, nem kőkori!*

*Újra hívják Kikindára,
s máris pattan a lovára.
Szolgálati helyén terem,
személye itt délen becses.*

*Nemzetőrök parancsnoka,
sokrétű a feladata.
Képviseli a hatalmat,
s védelmezi a nyugalmat.*

*Szerbek láttán megdühödik.
s októberben megütközik.
Elkergeti rablók hadát,
megnyervén egy fontos csatát.*

*Temesvári helyőrségben,
császár had van nagy bőségben.
Onnan néha ki-kitörnek,
s honvéd hadra ütnek, lőnek.*

*Nagyjécsánál József csillog,
magyar kézben a kard villog.
S mint a mennykő sokszor lecsap,
menekül a császári had.*

*Siker mellett terem kudarc,
s veszteséget is hozhat harc.*

*Kisebb, avagy nagyobb bukást,
a sorsfonal bogos, s kuszált.*

*József néha tanácstalan,
s döntésekben bizonytalan.
Egyszer léte felvidítő,
máskor komor, lehangoló.*

*Ha a tette ellentmondás,
akkor egyből jön a rontás.
Kapkod jobbra, aztán balra,
nem figyel a józan hangra.*

*Nagy most a baj, nincs élelem,
s éhségtől jön vad félelem!
Háromezer embert elküld,
nagyot botlik, hasal, felsül'!*

*Beöthy kormánybiztos jelent,
s Kossuthnál már nem lesz kegyelt.
Az Elnök úr menesztené,
hideg szélnek eresztené.*

*Beöthy Ödön megfontoltabb,
s tört részeket összeforraszt.
A hősünkkel szépen beszél.
s add néki egy újabb esélyt.*

*Így lett Kisbecskerek jeles,
s magyar győzelemtől becses.
József győz a csatatéren,
amely kimagasló érdem.*

*Kossuth most már hálálkodik,
s jókedvében adakozik.
Adománya tündökletes:
Nagysándorunk alezredes!*

*Fordul a szél, perdül kocka,
'hol nincs kenyér, kerül morzsa.
Okos dolog a kivárás,
egy jóllakott mindig hálás.*

*Ahol nő az önbizalom,
halványul az aggodalom.
Szentandrásnál is tündököl,
ellenséget félresöpör.*

*Ő a legjobb alparancsnok,
ésszel élő, nem akarnok!
Folytonos tűzharcban edzett,
s kezdő honvédeket nevel'.*

*Az újonc még gyakorlatlan,
sok mindenre alkalmatlan.
Kell a képzés, szóban, tettben,
s akkor lesz majd minden rendben.*

*Odafentről jó elvárás;
ne legyen nagy a pazarlás!
Takarékoskodni kéne,
ha nincs lőszer, nem lesz béke!*

*József kér és mindent megkap.
Kossuth erősítést is ad.
Egy zászlóalj gyalogságot,
és szükségnyi lovasságot.*

*Álom hava, december van,
csendben pislákol a vén nap.
Lesi létét földi létnek,
egyszer nyugszik, máskor ébred.*

*A jelenség valós látszat,
a Föld forog, s idő vágat.
Tér és idő összefolyva,
örök szövetségbe fonva.*

*Nagysándorunk elmélkedik,
önmagában kételkedik.
Számot vet az életével,
jótettével és vétkével.*

*Lelke gondtól elnehezül,
idősíkban alámerül,
s dicső magyar múltba mered.
A téli táj fagytól deres.*

*Égből ereszkedik hangszál,
s hallja László király hangját.
A szent szava parancsoló,
túlvilágról is alkotó:*

*„Légy keresztény, s emberséges,
gyűlölettel ellenséges!
A sátánnal kíméletlen,
bűnös vágynak engedetlen!”*

*Nem leszel Te boldogtalan,
ha legyőzöd önmagadat.
A tisztaság legfőbb erény,
alázatos légy és szerény!*

*A testedet megölhetik,
s értékeid elvehetik.
Ám a legfőbb érték marad,*

lelked így lesz örök, s szabad!

*A magyarság Isten népe,
szerelmes reménysége.
Arra kérlek József fiam,
hordozd tovább álmaimat!"*

*

*Az égi hang szertefoszlott,
s a kétely, mint köd eloszlott.
Rövid volt az égi varázs,
jókor jött az útmutatás.*

*

*Temes vára osztrák kézen,
kitörni ránk mindig készen.
Kossuth parancsát kiadja;
„Szemünk mindig legyen rajta!"*

*Fergeteg hava közeleg,
hódara hull, fentről pereg.
Fehér tájon a szem kutat,
fagytól élénkül a tudat.*

*Pancsova rác darázsfészek,
benne hadvezetés fészkel.
Jó lenne azt kifüstölni,
a férgeket mind megölni!*

*Hadtestparancsnok a vezér,
Kiss Ernő felel majd ezért.
Ha harctéren csetlünk-botlunk,
megnézhetjük majd jól magunk!*

*Kiss Ernő ott bizonytalan,
erőlködése hasztalan.
A szerbektől jól kikapunk,
s csendesedik harci hangunk.*

*Jöjjön hát a vezércsere,
„hulljon” az ügyetlen feje!
Kiss Ernő néz, sűrűn pislog,
s Vukovics jó, kormánybiztos.*

*

*Délvidéken már alkonyul,
s a bánsági hadtest vonul
észak felé Damjanichcsal,
és hősünkkel Nagysándorral.*

*Velük mennek legényeik,
lovaik és szekereik.
Vesztett Bácska, mint fejszenyél,
hangos tort ül rác csőcselék!*

*Tiszához ért már a menet,
sok harcosnak orra csepeg.
S szőke Tisza középtáján,
fáradtságuk immár mázsás.*

*Január hó vége felé,
kinevezést tesznek elé.
Ezredesi rangot kapott,
s örömében ugrott nagyot!*

*Köszönetet mond Kossuthnak,
a leendő kormányzónak.*

*„Hűségemről biztosítom,
hibáimat kijavítom.”*

*S üldözi az ellenséget,
nem hagy neki békességet.
S a szolnoki csatatéren,
terem számára egy érem.*

*Vitézségért kitüntetik,
s Érdemrenddel elismerik.
A 2. osztály becses,
Magyar Katonai, s jeles!*

*Itt a tavasz, s új hadjárat!
Széltől a föld lassan szárad.
S Damjanichcsal egyetemben,
küzd a harmadik hadtestben.*

*A III. hadtest csodás,
messzi földön is legendás!
Harcol Isaszegen, s Vácott,
sok borzalmat átél, s lát ott!*

*Április nyolc. Tábornok lett.
Kossuthtól ez igen nagy kegy!
Rászolgált a kegyeire,
s büszkén tekint vezérére.*

*Hat nap múltán kendőzetlen,
történt egy ügy Debrecenben:
A Habsburg-ház trónfosztása,
s Kossuth Lajos kormányzása.*

*E tény már rég elrendezett,
s a harc által végeztetett.
Ám papírra rá lett írva;
a Habsburgok kitaszítva!*

*Ki lett mondva, függetlenség!
Mámorító zengzetesség!
E fogalom nálunk honos,
emberséges, igaz, s jogos!*

*A sorshajónk nagyot fordult,
s a tengelye megcsikordult.
Az erőszak dühöng, s lázong,
messze kerüljük a zátonyt!*

*Az esemény vízválasztó,
egyenes tett, kimagasló.
Mások szerint elhibázott,
s nemzet testén eret vágott.*

*

*Esznek, isznak a táborban,
sok igazság van a borban,
mely a nyelvet, ha megoldja,
lélek titkát kidalolja.*

*Ha a mámor fokozódik,
a levegő forrósodik.
S a lázas száj félrebeszél,
mondandója sokszor sekély.*

*Így kél útra egy szóbeszéd,
„hogy Görgei legfőbb vezér
diktátori rangra törne,
hiszen Kossuth halvány, gyöngé!*

Nincs értelme kormányzásnak,

*egy polgári alkotmánynak.
A beszéd csak huza-vona,
cselekvésnek jött el kora!"*

*„Caesar mellett terem Brutus,
e honban még akad kuruc,
'ki tört szúrna önkényúrba,
s megtenné ezt többször, újra!"*

*Megy az üres letye-fetye,
nincsen vége, se eleje.
Nagysándor ezt megsokallja,
s a beszédnek végét varrja.*

*Hangja egyre tüzesedik,
tekintete fényesedik,
s lezárja a párbeszédet.
Az égbolt szép, csillagfényes.*

*Így lett „Kossuth hű embere”.
polgári rend véd szelleme.
Tisztelték is ezért sokan,
Ő egy régimódi lovag!*

*Viseli a Kossuth címet,
s népszerűsíti a rendszert.
S fehér inggallérral jelez,
kötődése neki kegyes.*

*A republikánusok híve,
köztársasági a szíve.
Pártatlan a pártállása,
katolikus a vallása.*

*

*Április a szelek hava,
Komáromnál van a hada.
S huszonhatodikán reggel,*

győz a honvéd hadsereggel.

*Majd Buda váránál terem,
s úrrá lesz a veszedelmen.
Első hadtest parancsnoka,
kiváló az állapota.*

*Nem szúr szíve, nem fáj lába,
Teremtőnknek legyen hála!
Be is veti magát nyomban,
láttán ellenség megborzad.*

*Május huszonegyedikén
példás vezéregyéniség.
Honvédjei élén rohan,
sebessége, mint gőzvonat!*

*Küzdenek, mint oroszlánok,
s torzulnak az arcvonások.
Kilenc zászlóalj a várban,
s győznek ígéret havában!*

*

*Lovastisztek közt kiváló.
Hadtestparancsnokként gyarló,
mert a Vág menti csatában
tétlenül áll egymagában.*

*A Napisten fennen ragyog,
a hőségben pózol, dacos.
A katona liheg, kába,
s nem megy osztrák irányába.*

*A szeredi híd már szabad,
az ellenség rég átszaladt!
A tábornok tétovázik,
izzik a tér, majd parázslik.*

*Újra Komáromnál látjuk,
s ágyúpárbaj zaját halljuk.
Aztán négy nap múlva Vácott,
a muszkára kardot ránt ott.*

*Három napig viaskodik,
s jó lovával ágaskodik.
Majd egy súlyos hibát vétett,
sebezvén az utóvédet.*

*Debrecenben is hibázik,
rosszul számol, s taktikázik.
S kétezer honvéd pusztul el
halálsikoly rémülettel.*

*Ballépését megbírálják,
s könnyelműséggel vádolják.
Súlyos vétség mi megesett,
helytelenül cselekedett!*

*Hiányos a képzettsége?
Hadtest élén készültsége?
Az utókor mérlegelje,
s összességben értékelje!*

*Beszámol a tudatának,
s számvetést készít magának.
A helyzetét tisztán látja,
a hibáit szánja-bánja.*

*Arad alatt van a hada,
hanyatlóban a csillaga.
Németságnál újabb kudarc
s véget ért a szabadságharc!*

*Augusztus hó tizenhárom,
kialudt egy nemzetálom.
S Világosnál elsötétül,
elme figyel és megrémül.*

*Ő is orosz hadifogoly,
senkinek sincs arcán mosoly.
Gyulán őrzik egy ideig,
majd az osztrákok átveszik.*

*Arad végső állomása,
s lesz testének áldozása.
Addig kemény, fegyelmezett,
bírák előtt emelkedett.*

*Tisztában van a sorsával,
életfolyó sodrásával.
Kegyelemre nem számíthat,
csak az Istenében bízhat.*

*Vőlegény és az is marad,
fogva tartja őt most Arad.
Menyasszonya elgyászolja,
s emlékképét szívéen hordja.*

*Ama októberi reggel,
telik súlyos lélegzettel.
S égő szivar szája szélén,
kialszik az útja végén.*

*„Ma énnkem, holnap neked.”
Hóhér felé száll üzenet.
S elhal a test s lélek felszáll,
s újabb hőst visz el a halál!*

*

*Kilencedik gyertya lobbant,
a föld szíve nagyot dobbant.
A fáradt nap magasba néz,
s befogadón nyílik az ég.*